

דבר העורך

ועם עקש תתפַּתֵּל

פרשת השבוע: יעקב אבינו שלח מלאכים לעשו אחיו, לומר לו עם לָכֵן נָתַתִּי וְאַחַר עַד עָתָה, ומבואר בגמ' (בבא בתרא דף קכג.) על הפסוק וַיֵּצֵד יַעֲקֹב לְרַחֵל פִּי אָחִי אֲבִיָּהּ הוּא שאמרה לו רחל שלבן אביה רמאי, והשיב לה יעקב אחיו אני ברמאות. כלשון הפסוק (שמואל ב פרק כב פסוק כז) וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְּפַּל, ובתהלים (פרק יח פסוק כז) וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְּפַּל, וכפי שרואים שיעקב איש תם התחכם לברוח מלבן וכו'.

השאלה השבועית בגיליון הקודם היתה, האם ראוי לתבוע את חברות התחבורה על ליקויים בשירות, והתקבלו במערכת תגובות רבות מהציבור, שרובם ככולם מביעים את המסר הכללי, שהחברות לא ממושמעות להסכמים שהתחייבו עליהם, ולא נותנים מענה מספיק לציבור, ומזיקים את הציבור באי עמידה בלוחות זמנים ובהתנהלות לקויה, פושעים ומזלזלים בנוסעים, עושים ככל העולה על רוחם, לא מעניין אותם הנזקים ועגמת הנפש וההפסדים שהם גורמים, צריך להראות להם שאי אפשר לנסות לזלזל בנו, וכו'. ניכר שיש תחושת זילזול מצד החברות כלפי ציבור הנוסעים.

כל אחד יכול לחזות מראות כאלו בעיניו, למשל בחזור מהכותל המערבי, עקב מחסור באוטובוסים, אנשים נדחפים בלי גבול, והאוטובוסים נוסעים רק כשהם עמוסים עד הדלת, ועוד לא דברנו על ל"ג בעומר במירון, ומוצאי החגים במרכזי הערים החרדיות, ועוד.

על פניו נראה שחברות התחבורה מנצלות את העובדה ששומרי התורה והמצוות שותקים על חוסר שירות, ומתעלמים מזכויותיהם ונמנעים עקרונית מלתבוע בערכאות, ומתירים לעצמם להשתמש ממילוי חובותיה הציבוריות כלפי הנוסעים. ואי לכך, באופנים שיש היתר של מורה הוראה מובהק שהכריע שמתר ואין חשש חילול ד' (וכפי השיטות השונות שהובאו בגיליון), זוהי האפשרות להעמיד את הדברים על תיקונם ולהציל עשוק מיד עושקו, מצוה לפעול לתיקון העוול לתועלת הציבור.

יש בזה תועלת, להציף את הטענות שהנוסעים מלאים כרימון מהם, ולהבהיר לגורמים הרלוונטיים שגם הציבור החרדי יודע לעמוד על זכויותיו.

בברכת התורה

עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'תביעת חברת התחבורה'

אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיהֶם

תקציר סדרת 'רב-קו בהלכה': גיליון ראשון (מספר 373), בירור המציאות וחובי התשלום ולמי. גיליון שני (מספר 374), חיוב התיקוף ותקלות בתשלום. גיליון שלישי (מספר 375), השתמשות וקיזוז כספים שהחברה חייבת לנוסע. גיליון רביעי (מספר 376), אופני התשלום על נסיעות קודמות. גיליון הנוכחי החמישי בסדרה (מספר 377) בנושא תביעות ממוניות על החברה האם מותר וראוי לתבוע את חברות התחבורה על התנהלות לקויה?

השלמה לגיליון קודם: לדעת הג"ר אביגדר בנצול שליט"א (בהוראה לרבני התלונות) אדם שנסע באוטובוס ללא תשלום, חייב להשיב לחברה את התיקוף. ולגבי קטן שנסע ללא תשלום, אין אביו חייב לשלם עבור הנסיעה, ולכשיגדיל, מוטל על הן לשלם לפנים משורת הדין.

1. תביעה על מחדלים

הקדמה: התלונות על החברות

(איחורים, חיסורים, דילוג תחנה, וכדומה) במשרד התחבורה ובבית המשפט, מזיקות את החברות באפלי שקלים, והשאלה האם אסור להלשין משום לשון הרע, ומסירה לערכאות, שהרי אינם דנים את החברות על פי דיני התורה, וחייב להזמין תחילה לדין תורה. או דלמא מותר להלשין, כי על דעת כן נכנסו להפעלת הקו, ואין זכויות בלי חובות?

יש כמה סוגי תביעות. א. תלונה לחברה נגד הנהג, וכפי שיבואר שבסיבה מוצדקת צריך לספר למעסיק בכפוף לתנאי היתר. ב. תלונה למשרד התחבורה נגד החברה על ליקויים בשירות שעל דעת כן השתתפו. ג. תביעה בבית משפט נגד החברה שתלוי בדין פניה לערכאות כשאין ברירה אחרת.

ההלך התביעה: נוסע שמתלונן לחברה על ליקוי, למשל שהאוטובוס לא הגיע בזמן, הנהג לא התנהג כראוי וכדומה, התלונה עוברת למפעיל המחוזי של החברה, ובדקים מה הסיבה, אם אינו באשמה החברה כמו עבודות בכביש סוגרים את הפניה, כשיש בעיה מהותית בשינוי נתיבים וכדומה הפניה עוברת למשרד התחבורה לקביעת מסלול חילופי. אם התברר שנהג אשם באיחור, הנהג יקבל אזהרה, ואם חוזר על עצמו, עלולים להוריד לו מהמשכורת, ולפעמים עלול להגיע לפיטור העובד.

לדברי גורם במשרד התחבורה, באמת החברות לא רוצות ללכת לבית דין שנהוג ע"פ דין תורה, ובעיקרון הולכות רק לבית משפט, ומה שבמקרים מסוימים הלכו לבית דין, היו לכך סיבות

לרובני הילכתא) מותר ללכת לכתחילה לערכאות ולא צריך לכך היתר מיוחד של בית דין, כיון שהחברות הולכים לדין תורה רק כשמשלם להם, לא נחשב שמוכנים לקבל עליהם פסקי הבית דין, ודינו כמסרב לדין תורה שמותר לתובעו בערכאות.

בתאריך תשרי תשע"ח הפנו שאלה אל הג"ר מנחם מנדל שפרן שליט"א על היוזמה להקמת ועד נוסעים מקומית להדרכת התושבים אין להגיש תלונה שהחברה שולחת אוטובוסים שהמזגנים שול או פעילים, דלתות או כיסאות שבורים, מכשירי תיקוף לא פעילים, נסיעות שלא בוצעו או איחורים, וידוע שהחברה תיקנס על כך בקנס גבוה, או הנחה עצמו שיתכן שהוא יהודי, והשיב שמותר להתלונן למשרד התחבורה, ואין חשש שיקנסו שלא בצדק, כי אם באמת היה אונס, הם לא יקבלו קנס. והורה לפרסם בשמו, שמותר לתבעם בבית משפט, ולא צריך לכך היתר מיוחד.

וכן לדעת הג"ר צבי ברוורמן שליט"א (סיכום הכללים וההלכות בתשלום בתחבורה הציבורית פרק טז, בית אהרן וישראל קובץ ריח מאמר הגר"ח בריזל הערה 16) בתביעה של ליקויים שגרמו להפסדים וצער, מותר לתבוע את חברות התחבורה למשרד התחבורה ובית משפט, כי החברות לא מוכנות לדון בדיני תורה, והם עצמם בכל דבר תובעים לבית משפט, וכבר היה פעמים רבות שהזמנו לדין תורה ולא באו, ולכן לא צריך לכך היתר מפורש של בית דין. כמו כן עצם העילה לתביעה צודקת, משום שבהסכם עם משרד התחבורה החברות התחייבו לפצות את הלקוחות על חוסר שירות.

ולדעת הג"ר צבי שפיץ שליט"א (בהוראה לרובני הילכתא), מותר לתבוע את חברות התחבורה בערכאות, כי משרד התחבורה קובע שרק בעלי רישיון יכולים לפתוח חברת תחבורה, למען הסדר הטוב שלא כל אחד יפתח חברה, ולכן היא שומרת שעבלי הרישיון יתנהלו בצורה טובה, ומכיון שבגללה הנוטע לא יכול לפתוח חברה, לכן הם מתחייבים לעמוד בתנאי הרישיון, ולמרות שהקנסות שמוטלים עליהם בעצם אין להם בסיס הלכתי, שהרי מצד דיני חו"מ הוא פטור שהוא פחות מגרמא, וגם אינו קשור לנדון אם יש 'דינא דמלכותא דינא' בארץ ישראל, אלא יסוד הכללים הוא אפשרות לאכף את החברות והנהגים שלא יעשו כך שוב, ואחרי הקנס הנחה יחשוב פעמיים האם כדאי לו לדלג על תחנה עמוסת נוסעים וכדומה. אמנם אם מטילים עליהם קנס גבוה צ"ע.

והוסיף הגר"צ שפיץ שסברא דומה כבר מוצאנו בדברי החתם סופר (שו"ת חו"מ סימן מד) שגם לשיטת הר"ן (זדרים דף כח), שדוקא במלך גוי יש 'דינא דמלכותא דינא', אבל במלך ישראל אין 'דינא דמלכותא דינא', היינו רק לגבי מיסים ומכס שמטיל על כרחם של האזרחים, אבל תקנות שעושים לטובת בני המדינה, אינו קשור לסוגיא של 'דינא דמלכותא דינא', וחייבים בכל אופן לשלם משום צורך ותועלת הציבור.

עוד הורה הגר"צ שפיץ שאפילו אם הקנס אינו לפי דיני התורה, אם שונה באויולתו אפשר להקל, בפרט כאשר רוב בניגים אינם בני ברית, מותר לתבוע אותם בערכאות שלהם, למרות שגזל עכו"ם אסור, כיון שהם עצמם נוהגים לפי פסק הבית משפט שפוסקם כחוקות הדין, אינו נחשב גזל.

והוסיף הגר"צ שפיץ (במכתב מיוחד למערכת הילכתא יא כסלו תשפ"א), שגם במקרים שמותר לפנות לערכאות מכל מקום הלכה למעשה צריך לדעת שאין רוח חממים נוחה הימנו שיהודים שומרי תורה ומצוות יתבעו בערכאות משום בזיון כבוד שמים, וברור שרבותינו פוסקי הדור לא היו פונים לערכאות כאשר אחד מבני ביתם היה נתקע בתחנה כי האוטובוס לא הגיע, והדרך הראויה היא לפנות למשרד התחבורה או להנהלת החברה או לאנשים שיש להם השפעה עליהם, ולא לתבוע בערכאות.

מיוחדות, וזה בסיס ההיתר לתביעת החברה בבית המשפט, ולגבי הפיצויים המועטים שהחברה נותנת למתלוננים, הכסף מגיע מתקציב פרסום של יחסי ציבור, ובעצם החברה לא רוצה לתת פיצוי לציבור הניזוקים, ולכן קורה משהו אבסורדי, שכלל שהתלונה מוצדקת יותר והרבה אנשים מתלוננים, החברה פחות תיתן פיצויים, כי תקציב יחסי הציבור מוגבל, ורק בתלונות קטנות של מתלוננים יחידים, החברה מסכימה לתת פיצוי קטן, כדי להשקיע את תרומת הפונים.

בנוסף לכך, אדם שחבר החברה בבית משפט לתביעות קטנות יכול לקבל פיצוי של אלפי שקלים, הקנס מושת על החברה, יתכן שהחברה תגלגל זאת על הנהג בקיצוצים במשכורת או בפטורין.

2. תביעה לחברה

כתב מנחת צבי (חלק א סימן טז), לפני שמגישים תלונה לחברה או למשרד התחבורה גם באופן שאין איסור של מסירה והליכה לערכאות, צריך לברר היטב את הפרטים, שיהיו נכונים ולא שמועות וכדומה, כדי שלא להיכשל באיסור הוצאת שם רע, שקר, רכילות, מבטל כיסו של חברו שנחשב מזיק בדיני שמים, מעיד עדות שקר שיש לו חיוב מזיק בדינא דגרמי. אם התביעה אינה לפי דיני התורה, ודאי שיעברו על אחד מאיסורים אלו.

כאשר התביעה היא בכפוף לתנאים הנ"ל, מעיקר הדין צריך לתבוע, משום השבת אבידה, שלא יזיקו לאחרים שאחריו, ולכן ראוי לשאול מורה הוראה, שאין בתביעה אחד מאיסורים אלו.

3. איסור הליכה לערכאות

איסור גנב: מבואר בגמ' (גיטין דף פח:) ונפסק בשו"ע (חו"מ סימן כו סעיף א), שאסור לדון אצל דיני גוים, אפילו שדיניהם כמו הדינים של ישראל, ואפילו אם שני בעלי הדין רוצים בכך, שנאמר בפסוק (שמות פרק כא פסוק א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם, לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים, וכל הבא לדון בערכאות, הפניין זה, וכאילו חרף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו עליו השלום.

גם בתי משפט של ישראל שנוהגים בדיני הגוים הם בכלל איסור ערכאות, ולדעת החזון איש (סנהדרין סימן טו ס"ק ד) אפילו אם ישראל דנים לפי חוקים שבדו מליבם ולא על פי חוקי הגוים, נחשב כערכאות, ויש בו חילול השם יותר גדול.

וכתב בדרכי חושן (על שו"ע חו"מ קונטרס דיני ערכאות) שהליכה לערכאות הוא איסור דאורייתא, ובנוסף יש בזה איסור חילול השם שמייק את האלילים, וכרוך בזה גם איסור גזל, שעממים רבות מוציאים ממון שלא כדין.

ומוסיף מנחת צבי (חלק א סימן טז) שההלך לערכאות נחשב כמסור לעובדי כוכבים, ומבואר בשו"ע (חו"מ סימן שפח סעיפים טו ז) שהמסור חבירו בידי עובד כוכבים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא, ומותר להרוג את המוסר אפילו בזמן הזה. ואם אמר הריני מוסר לא פלוני בגופו או בממונו אפילו ממון קל, היתר עצמו מליתא, ומותר להרוג לפני שימסור.

אומדנא: מפורסם מהחידוש בכסף הקדשים (סימן כו סעיף ב) שלמרות האיסור ללכת לערכאות של גוים לפני שמקבלים רשות מבית דין של ישראל, מכל מקום באופן שיש אומדנא דמוכח, וברור לחיים שהתביעה בבית דין לא תועיל, יתכן שמועיל האומדנא להחריב ללכת לערכאות מיד, ולא צריך לכך היתר של בית דין. ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (ישא יוסף חו"מ סימן יא) גם כשיש אומדנא שמותר לפנות לערכאות, צריך הסכמה של בית דין.

4. מותר מיד לילך לערכאות

לא צייתי דינא: לגבי תביעת החברה בבית משפט על פגם בשירות לנוסעים, לדעת הג"ר מנחם מנדל שפרן שליט"א (בהוראה

לעולם יהא אדם

פרופורציות: כאשר דנים על תביעת החברות, צריך לדעת שבסופו של דבר מנהלי החברות הם בני אדם, ולפעמים החברה עושה כל מאמץ והכשולו אינו תלוי בהם. על דעת כן נחתיבו שאין אפשרות להעמיד החבורה ב-100% וממילא התביעה ביסודה אינה מוצדקת.

הסברא של המתירים לתבוע בבית משפט מובנת רק בחברה המזלזלת בקביעות, או כשהמחדל הוא קיצוני, ואז הדבר רצוי לדאוג לאספקת החבורה ציבורית לציבור, אבל אם יש רק חריגה קטנה וכשל נקודתי כמו מזגן שבור וכדומה, שכמעט בלתי אפשרי לעמוד בזה אין היתר ללכת לבית משפט ולהזיק את החבורה.

כידוע יש מחסור בנהגי אוטובוסים. ואי אפשר להפיל את החברה על כל דבר קטן, וצריך להפעיל שיקול דעת הגיוני מה לעשות. בשל הראשון לפנות לחברה, ובמידה ורואים שכל תוקן לפנות למשרד התחבורה, ורק בלית ברירה ללכת לבית משפט.

וכמאמר החכם לעולם יהא אדם, שתחילה צריך להיות אדם, והשלב השני הוא להיות ירא שמים, בבחינת דרך ארץ קדמה לתורה.

וכל חכם יעשה בדעת, להתבונן מה נכלל בגדר השתדלות, ומה לא מוטל עלינו, ולפעמים לא משתלם התוצאה הקטנה ביחס למאמץ הגדול, כי לעיתים צריך להשקיע משאבים רבים ולא מצדיק את הביטול תורה עם עוגמת נפש שיש בזה, עבור ספק ותועלת שאולי תצא מהתביעה הספציפית, ופעולה כזו איננה בגדר השתדלות.

6. לשון הרע

נצור לשונך: לגבי איסור לשון הרע, לדעת הגר"ר מנחם מנדל פוקס שליט"א (משיב שלום עמוד 214) נהג מונית שנהג שלא כשורה, וברור לנוסע שלא יעירו דיבורים ותוכחות בשביל שישנה את התנהגותו, וכך הנוסע לא יכול לעקוב אחריו בנסיעתו אחרות, בשביל לראות אם הוא ישתנה, ומותר להתלונן עליו בחברת המונית, אך להיזהר לכיין לתועלת ולא לנקמה, ולא להגזים יותר ממה שהיה במציאות.

מבואר **בחפץ ריים** (רכילות כלל ט סעיף א) שאסור לספר דבר שיכול לגרום רעה לחבירו על ידו, מכיון שבית דין לא היו פוסקים כך על פי דיבורו, כי אין בית דין מריעין לאדם על פי עד אחד. ולדעת **החוט שני** (שמירת הלשון פרק ו סעיף ג) מותר לספר לעובדי על עובד שמתרשל במלאכתו, כי החפץ חיים דיבר בתביעות על העבר אבל בתביעות על להבא מוטל עליו לספר תכף לבעל הבית, כדי למונעו מהעובד להזיק, ואינו תלוי בבית דין.

ולדעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (מנחת חיים עמוד כח) לגבי דיווח להנהלה על רימ שאינו ראוי, שאם הדבר ברור שאדם זה הוא מופקע מעבודתו והוא ממש מזיק, פשוט שמותר לספר זאת לראש הישיבה, ומשל לאדם שרואה גנב שנכנס לבית חבירו, ודאי שאינו מחויב לעכב אותו רק על ידי קריאה לבית דין, אלא בכל דרך שיכול לעכב עליו בשעת ההיזק.

תודה להרב יצחק הורוביץ הי"ו אחראי קשרי קהילה במשרד התחבורה על סיועו הרב לגיליון במידע הטכני של התנהלות התחבורה הציבורית, ביורן מן השמים בכל מעשה ידיו, וכל אשר יעשה יצליח.

לדעת הגר"ר **אלחנן פרץ שליט"א** (חוקת משפט לא תגזול עמוד צח) מסתבר שמותר לתבוע את החברה בבית משפט על איחור של אוטובוס, ולקבל את הקנס, למרות שמצד דיני התורה הם פטורים על כזה דבר, מכיון שקנו את זכות הפעלת השירות. על דעת התנאי שישלמו קנס על עוולות שהנהיגים עושים. וטעם נוסף, שכל ההתנהלות שלהם מושתתת על בית המשפט, והם מוציאים כסף על פי בית משפט ככלי יכולתם, לכך גם הנוסע רשאי להשתמש בוויחור שלהם על שורת הדין וההסכמה להפעיל לפי חוקי המדינה. ובפרט שהתשלום לנהג בנסיעתו, ונחשב פניו שכירות, ומשום כך אם ניזק בנסיעה, יתכן שהקנין כולל גם לקבל את ההתחייבות לשלם על פי חוקי המשפט שלהם.

ולדעת הגר"ר **עמרם פריד שליט"א** (בהוראה להגר"ר יוסף אביטובל שליט"א) מותר להתלונן על החברה בבית משפט מחמת ב' טעמים: א. אי אפשר להפעיל את החברה בלי משרד התחבורה ולכן הכל נעשה על ידו. ב. ידוע שאף פעם גם לאחר שתבעו את החברה היא לא מגיעה לדין תורה לכן אין איסור בדבר.

5. רק בהיתר של בית דין

דין תורה: מאיך העיד הגר"ר **שבת צבי רוזנבלט שליט"א** על מקרה שחברת 'סופרבוס' נקראה לדין תורה ושלחה נציג מטעמה לדין, וכן מעיד הגר"ר **ברוך יואל פרידמן זצ"ל** (כט ניסן תשע"ה, ניתן להשיג את ההקלטה במערכת הילכתא) על חברת 'אגד' שכמה פעמים נציג החברה הגיע לדין תורה, ולפי זה הורה הגר"ר **סילמן שליט"א והגר"ר שריאל רוזנברג שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא) שצריך קודם לתבוע בבית דין ורק א"כ כשיש היתר של בית דין מותר ללכת לערכאות. וזה על פי היסוד הידוע של הגר"ר **ניסים קרליץ זצ"ל** שההיתר ללכת לערכאות הוא רק כאשר הצד השני לא מוכן ללכת לדין תורה.

והוסיף הגר"ר **יהודה סילמן שליט"א** (דרכי חושן על שו"ע חו"מ עמוד רצז), שבעיקרון התביעה מול החברה צריכה להיות בדין תורה, ואם אין מסכימים לבוא לדין תורה מותר ללכת לבית משפט על פי קבלת רשות מבית דין, ובסיס התביעה חייב להיות צודק בדין התורה, ולכן אם התביעה היא על הפסדים שקרו מחמת האיחור, והחייב הוא רק משום החוק, אסור לתבוע, מכיון שנחשב פחות מגרמא, כי מדובר בשב ואל תעשה. ורק אם יש בחוזה התחייבות החברה לפצות על כל נזק שייגרם, מותר לתבוע על כך.

שאלה: העירו שלטאורה יש לומר סברא, שיש איסור גמור לתבוע את חברות התחבורה בערכאות, מכיון לדעת המקילים בכספי מדינה שורש הסברא הוא שהמדינה אינה רשות ממונית, אם כן ההתחייבות של חברות התחבורה למשרד התחבורה לא חל מעולם, וזכו בממון המדינה מן ההפקר וכיצד תחול כנגד זה התחייבות החברה למשרד התחבורה, וממילא אין בסיס לתביעה ודינו כמוסר לערכאות שלא כדיון.

והמיקל לעצמו בכספי מדינה וגם תובע את החברות הרי זה תרתי סדתי, וגם המחמיר לעצמי בכספי מדינה, מכל מקום איך יכול לתבוע את החברות הרי יכולים לומר 'קיים לי' כסברת המקילים. וגם אין נגיח שהחברה מקבלת על עצמה את כללי משרד התחבורה מאן ימור שאן אומדנא מוכרחת שהיא מקבלת אותם על עצמה בכל לב, הרי אין להם ברירה אלא להישמע לכללים.

תשובה: אין כזה דבר זכויות בלי חובות, וזה לא קשור האם יש דינא דמלכותא והאם יש ישות ממונית, עצם הדבר שהחברה מקבלת כסף מזה הסכום, ובאותו הסכום מופיע טעמים שמחייבים אותם לספק שירות לנוסעים, מותר לציבור לדרוש את קיום הטעמים. ופשוט שאם יעלימו עין מהליקוים החברות תעשה ככל העולה על רוחה, וזכות הלקוחות כאשר יש התנהלות לקויה ולא עוזר להתלונן בחברה ובמשרד התחבורה, מותר לפנות לערכאות כי זו האפשרות היחידה של הנוסעים לשפר את השירות.

סיכום הגיליון:

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן
הזוכה בהגרלת גיליון 376 בסך 100 שקל מזומן
האברך המופלג הג"ר אהרן קליין שליט"א
כולל נר ברוך / אהבת תורה רמה ג' בית שמש

שאלה: האם אדם שמצא כרטיס רב קו מתחייב בהשבת אבידה?

מה הדין באופציות הבאות; הציבור אישי עם תמונה שיכול ללכת לעמדת 'על הקו' ולהעביר את הערך בכרטיס לכרטיס חילופי בתשלום של 10 שקל, כרטיס אנונימי עם סימן, כרטיס אנונימי בלי סימן אבל יכול לתת סימן כמה ערך צבור יש בכרטיס ודומה לארנק עם סכום מסוים, או המספר של כרטיס הרב קו? האם אדם מתייחס מיד מדין עשוי למשמש בכיסו בכל שעה?

מסובות: תוס' (ב"ב דף עו: ד"ה קני); שו"ע (הו"מ סימן סו סעיף ט, סימן רסב סעיף ו); קצות החושן (סימן סה ס"ק י, סימן סו ס"ק א); נתיבות (סימן סה, ס"ק יח סו ס"ק א); פתחי חושן (אבידה פרק ב סעיף ב); דרכי החושן (סימן רסב סעיף ד); וישמע משה (הו"מ סימן רו); חוקי הכסף (הלכות גזילה פרק ד הערה 18); סיכום הכללים וההלכות בתשובה בתחבורה הציבורית (סוף פרק ג' בהערה).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085-02 שולח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

לע"נ הנרצח בפיגוע הנורא בכניסה לירושלים
הבה"ח כמר אריה שצ'ופק הי"ר בן יבדלחט"א הר"ר משה שליט"א נלב"ע כ"ט חשון תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

א. איסור מסירה: איסור חמור לדון בערכאות שונים בדיני עכו"ם, והאיסור אפילו בישראל שאין דנים בחוקי התורה, ונחשב ומזיק יד בתורת משה, מחלל את השם, גזול ממון, מוסר לעכו"ם, אין לו חלק לעולם הבא ומותר להורגו.

ב. שאלת חכם: יש אופנים שבית דין מותר תביעה בערכאות וצריך זהירות שתהיה כדון ושאינה כרוכה באיסורים כגון זכריות ומזיק וכדומה, ולפעמים יש בכך השבת אבידה, ויעשה שאלת חכם.

ג. היתר ברשות: ברשות ב"ד מותר, ובאומדנא דמוכח מחלוקת אם מותר ללכת גם בלי רשות בית דין.

ד. מוסכם מראש: בתביעת חברות התחבורה מותר לפנות לבית משפט כי לא צייתי לדון תורה, והם עצמם תובעים בערכאות, והתחייבו לפצות את הלקוחות על הפסדים, ועוד שהקנסות עליהם הוא צורך ותועלת הציבור, באו על דעת לשלם הקנסות, ובנהג גוי מותר כי הולכים לפי חוקיהם. ויש אוסרים ללכת לערכאות נגד חברות התחבורה, כי אם על ידי היתר מפורש מבית דין.

ה. לתועלת: נהג שעשה שלא כהוגן, ולא עזרו דיבורים ותוכחות, מותר להתלונן עליו בחברה, בתנאי שמכיון לתועלת ומספר את הדברים כהווייתן בלי הזממות.

עדכוני הלכה

תקף וסע בכל נסיעה

חברת תנופה פרסמה מודעה, נוסע יקר שים לב: תיקוף כרטיס הרב קו = תשלום עבור הנסיעה! חובה לתקף גם כאשר הכרטיס טעון בחוזה חופשי/חודשי, זכאי לנסיעה חינם, גיל 75 ומעלה.

בנסיעה מבית שמש למחלף שורש/חמד או ירושלים: ניתן לשלם בחופשי חודשי ארצי (225 ש"ח), ולא בחופשי חודשי פריפריה (99 ש"ח) שתקף לבית שמש פנימי בלבד. אדם שיש לו רק חופשי חודשי פריפריה עליו לתקף פעמיים, תיקוף ראשון מתבצע באופן אוטומטי מחופשי חודשי, תיקוף שני תשלום מהערך הצבור, עבור מרחק הנסיעה המבוקש.

נושא הגיליון הבא:

'השבת אבידה ברב קו'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הודעה לתורמים החשובים
בס"ד התקבל אישור לפי סעיף 46 לעמותת הילכתא
כעת כל תורם להילכתא בהעברה או באשראי, מקבל קבלה מוכרת לצרכי מס, על ידה זכאי לקבל החזר מס בגובה 35% מהתרומה.

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- ביורוי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

02-535-0-535 מכון הילכתא

קו מידע הלכתי
 02-5377-085

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון 5047867@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל: 02-6507823 פקס

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...